Jüdische Pester Zeitung.

דיעזעס בלאטט עשיינט
דריימאל וואָכענטליך
מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג, אונד קאָשטעט
פיר עסטרייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד.— קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד.— קר. ע. וו.
פירטעליעהר. 2 גולד.50 קר. ע. וו.
פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד.— קר' ע' וו'
האלביעהריג 5 גולד.50 קר' ע' וו'
פירטעליעהר' 2 גולד.75 קר' ע' וו'

יידישע פעסטער צייטונג

אויף דיזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראציאָנס-בעטראג בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעס ערסטען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאָן בעפינדעט זיך אין
פעסט
וואיצנער בולוואר נומ' 29,
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

Nr. 89, דרייצעהנטער יאהרגאנג | פעסט, מיטטוואָך ה אב ה.תרמ"א. | Pest, den 3. August 1881.

דיא צווייא-קאיזער-בעגעגנונג.

דיא בעפאָרשטעהענדע צוזאממענקונפט אונזערעס מאָנארכען מיט דעם דייטשען קאיזער וויל-העלם אונד מעהרערען רעגיערענדען פירסטען דעם דייטשען רייכעס ווירד אין דער „בערלינער נאציאָנאל-צייטונג" זעהר לעבהאפט אונד מיט גראָסער ווערמע בעשפראָכען. דאס ערוועהנטע בלאטט זאגט היעריבער אונטער אנדערם פאָלגענדעס:

„דיא בעפאָרשטעהענדע בעגעגנונג דער מאָנארכען עסטערייך-אונגארנס אונד דעם דייטשען רייכעס מוס יעדער דענקענדע פאָליטיקער אלס איין פריידיגעס עראייגניס פאָן אויסעראָרדענטליכער בעדייטונג מיט אויפריכטיגער בעגייסטערונג בעגריסען. קאיזער-קאָניג פראנץ יאָזעף I. גיבט היעדורך זיינע פריינדליכע געזיננונג פיר קאיזער ווילהעלם, פיר דיא איבריגען דייטשען פירסטען, וויא פיר דאס גאנצע דייטשע רייך אין אינצוויידייטיגער וויזע צו ערקעננען. דאס איזט אבער פיר אונס אין דייטשלאנד פאָן בעזאָנדערעם ווערטהע, נאמענטליך יעטצט, דא מאנכע פאָלקער עסטערייכס, וויא דיא טשעכען אונד פאָלען, געגען אללעס דייטשע אינע ליידענשאפטליכע געהעססיגקייט צייגען. וויר האבען נון דורך דיא מאָנארכען-צוזאממענקונפט דיא פאָללע איבערצייגונג געוואָננען, דאס זיינע מאיעסטעט קאיזער-קאָניג פראנץ יאָזעף I. פערזאָנליך איין וואַרמער פריינד דער דייטשען געבליעבען:"

„אבער וויר קאָננען טראָטצדעם ניכט דען טריריגען געדאנקען אונטערדריקען, דאסס דאס בעשטרעבען, דיא בעציעהונגען צווישען דער עסטערייך-אונגארישען מאָנארכיע אונד דעם דייטשען רייכע נאָך פריינדליכער צו געשטאלטען, אויף גראָסע שוויעריגקייטען שטאָסען דירפטע. וויר וויססען נעמליך, דאס דער טשעכען-פריינדליכע מיניסטער-פרעזידענט עסטערייכס, גראף טאאפפע, נאָך אימער דאס פאָללע פערטרויען דעם קאיזערס פראנץ יאָזעף בעזיטצט! עס ווערדען דאהער זייטענס דיעזעס מיניסטערס נאָך מעהרערע פערזוכע צור אונטערדריקונג דער דייטשען אין עסטערייך אונטערנאָממען ווערדען. דאָך גלייבען וויר האָפפען צו דירפען, דאס קאיזער פראנץ יאָזעף, דיא אונגערעכטען ווינשע דער טשעכען צוריקוויזען ווערדע. זיינע מאיעסטעט איזט וואָהל בעשטרעבט, אללע נאציאָנאליטעטען זיינעס רייכעס צו בעפריעדיגען, אלליין אין וויטערעס נאכגעבען דען טשעכען מיסטע יא ווידער דיא דייטשען אין עסטערייך רייצען. עס ווירד אבער יעדער ציגעבען, דאס עס דעם עסטערייכישען שטאאטע וועניגער שאדעט, ווען דיא טשעכען ניכט גענצליך בעפריעדיגט זינד, אלס ווען דיא דייטשען דאדורך גערייצט ווירדען; דאס מאן איהרען טשעכישען געגנערן דיא העררשאפט איינרוימט. העטטען דיא טשעכען ווירקליך דיא מאכט אין הענדען, דא ווירדען זיא אללעס דייטשע זאָ אונטערדריקען, דאס אין בינדנים צווישען עסטערייך-אונגארן אונד דעם דייטשען רייכע זאָגאר דורכאויס אונמאָגליך ווערע. — אין אנבעטראכט אלל דיעזער אומשטענדע איזט עס געוויס, דאס קאיזער פראנץ יאָזעף דען טשעכען ניכטס איינרוימען ווערדע, וואָדורך דיא דייטשען עסטערייכס זיך פערקירצט אונד פערלעטצט פיהלען זאָללטען!"

זאָ וויט דאס ערוועהנטע בערלינער בלאטט, וועלכעס דען דאָרטיגען האָף-קרייזען זעהר נאהע שטעהט. טהאטזאכע איזט עס, דאס דיא טשעכען, דיא נאטהינגעפאללס דורך גראָבע מיסהאנדלונגען דער דייטשען בעפאָלקערונג איהר ציעל צו עררייכען

זוכען, עס שאָן גאר צו ארג טרייבען, מיניסטער-פרעזידענט טאאפפע זיינערזייטס לאָסט זאָגאר טעגליך יענע דייטשען בלעטטער אונטערדריקען, וועלכע געגען דיא אונטערדריקונג דער דייטשען אין עסטערייך איהרע שטימע ערהעבען. עס לאָסט זיך ניכט אבלייגנען, דאס דיא דייטשען אין עסטערייך דאס געבילדעטסטע פאָלק דער גאנצען מאָנארכיע זינד; דיא דייטשען אלליין זינד בערעכטיגט, דיא רעגיערונג אין איהרען הענדען צו האבען. וואָהין זאָללטע; דענן אויך דיא ראָהען טשעכען אונד דיא פערנאכלעססיגטען אונד לייכזינניגען פאָלען דיא מאָנארכיע פיהרען, ווען זיא דיא רעגיערונג לייטען ווירדען. —

וואהרליך, דא זינד אונס אונזערע אייסערסט לינקען שרייער דענן דאָך נאָך ליעבער אלס דיא הוסמקאָפפיגען טשעכען אונד לייכטזינניגען פאָלען אין עסטערייך! וויר מיססען זאגען, דאס דיא צושטענדע אין עסטערייך אויך אונגארן נאהע, זעהר נאהע בעריהרען. עסטערייך אונד אונגארן זינד איינמאל ענג מיט איינאנדער פערבונדען אונד בילדען צוזאממען איינע איינהייטליכע מאָנארכיע. ווירד אלזאָ עסטערייך דורך איינע פערפעהלטע טשעכיש-פאָלנישע פאָליטיק געשוועכט, דאנן ווירקט יא דיעס אויך אויף אונגארן צוריק, וועד אין אונגארן ניכט פיר דיא „ראָהייט אונד דוממהייט" איזט. מוס אויפריכטיג ווינשען, דאס דיא טשעכען אונד פאָלען עסטערייכס ווידער אין איינען שמאָלל-ווינקעל געדריקט ווערדען, וואָהין זיא אויך פאססען. מיט זאָלכען לייטען קאנן מאן קיינען שטאאט פיהרען, קאנן מאן ניכט איינמאל ביא איינעם טישע זיטצען!

דער מאָרד דעס סולטאנס.

קיום האט דיא אָפפענטליכע מיינונג דען אויסשפרוך איינעס געריכטעס יע מיט זאָלכער העפטיגקייט פערדאממט, אלס דאס טאָדעס-אורטהייל געגען מעהרערע טירקישע שטאאטסמענגער וועגען דעס פערבראכטעס, דאס זעלבע אן דער ערמאָרדונג דעס סולטאנס אבדול אציז טהיילגענאָממען. אבער דיא אָפפענטליכע מיינונג וואוסטע נור דאס א י י נ ע, דאס נעמליך דער געריכטסהאָף אין קאָנסטאנטינאָפעל פ א ר ט י י א י ש געאורטהיילט האט, דא דיא טהיילנאהמע דער אין רעדע שטעהענדען שטאאטסמענגער אן דעם סולטאנס-מאָרדע ניכט גענינענד עררויעזען וואר. מאן בעהויפטעטע דאהער, דאס איס זיננע דער גערעכטיגקייט איין טאָדעס-אורטהייל ניכט געפאָללט ווערדען דירפטע, וויל עס ערסטענס מאָגליך, דאס אבדול אציז זיינערצייט איבערהויפט ניכט פאָן פרעמדער האנד ערמאָרדעט וואורדע, זאָנדערן איינען זעלבסט-מאָרד פעראיבט האט. צווייטענס אבער איזט עס יא נאָך וועניגער עררויעזען וואָרדען, אב דיא אנגעקלאגטען שטאאטסמענגער אן דיעזעס סולטאנס-מאָרדע בעטהיילגט וואָרען. עס וואר אלזאָ צו איינעם טאָדעס-אורטהייל געגען דיא אנגעקלאגטען שטאאטסמענגער אויך דער געריגסטע אנהאלטספונקט ניכט פאָרהאנדען.

וויא אבער, ווען עס געוויס ווערע, דאס אבדול אציז קיינען זעלבסטמאָרד פעראיבטע, זאָנדערן ווירקליך מיט הילפע דער אנגעקלאגטען שטאאטסמענגער ערמאָרדעט וואורדע? — דאנן העטטע וואָהל דיא אָפפענטליכע מיינונג דאס געגען דיא סולטאנס-מאָרדער געפאָללטע טאָדעס-אורטהייל אהנע צווייפעל אלס גערעכט בעצייכנעט אונד גוטגעהייסען.

אונד דענגאָך איזט דעם ניכט זאָ. היינטע איזט עס בערייטס קלאר, דאס נאמענטליך דיא ביידען שוועגער דעס געגענווערטיגען סולטאנס, נעמליך מאהמוד דאמאד אונד נורי פאשא, ווירקליך אן דעם מאָרדע אבדול אציז טהיילגענאָממען — אונד דאָך איזט דאס טאָדעס-אורטהייל געגען זיא איין דורכאויס אונגערעכטעס, געוואלטטהעטיגעס. אויס קאָנסטאנטינאָפעל ווירד נעמליך פאָלגענדע איבערראשענדע מעלדונג אמטליך טעלעגראפירט:

זיינערצייט וואורדע איין פראָטאָקאָלל פעראָפפענטליכט, דאס לויט אויסזאגע דער אָרצטע, דער סולטאן אבדול אציז איינען זעלבסטמאָרד פעראיבט האבע. דיעזעס פראָטאָקאָלל וואר פאָן עטווא צוויא דוטצענד טירקישער אונד אייראָפעאישער אָרצטע אונטערצייכנעט. אבער עס שטעללטע זיך יעטצט הערויס, דאס אלל' דיעזע אָרצטע איס אירטהומע וואַרען, דא אבדול אציז קיינען זעלבסטמאָרד פעראיבטע, זאָנדערן פאָן פרעמדער האנד ערמאָרדעט וואורדע. דיא ביידען שוועגער דעס סולטאנס, מאהמוד דאמאד אונד נורי פאשא, וועלכע פאָר געריכט איהרע מיטשולד אן דער ערמאָרדונג דעס אבדול אציז האַרטנעקיג געלייגנעט האטטען, געשטאנדען נעמליך נאכטרעגליך איהרע מיטווירקונג ביא דיעזעם סולטאנס-מאָרד איין; דאָך טהאטען זיא דיעס ניכט איס איינענעם אנטריעבע, זאָנדערן אויף אויסדריקליכען שריפטליכען בעפעהל דעס האלבוואהנזינניגען סולטאנס מוראד. זיא מיסטען דיעזען בעפעהל איהרעס דאמאליגען הערררן אוס זאָ עהער פינקטליך בעפאָלגען, אלס לויט איינעם אויסשפרוכעס דעס „קאָראן" יעדער סולטאן דאס רעכט האט, זיינען אבגעזעטצטען פאָרגענגער אויף דעם טהראָנע טאָדטען צו לאססען, דאמיט דערזעלבע קיינע רעוואָלוציאָן שטיפטע אונד דאס רייך אין פערווירדונג פערזעטצע. דער סולטאנס-מאָרד וואר אלזאָ איבערהויפט קיין פערברעכען, אונד קאָננטען נאמענטליך דיא עיגענען ניכט פעראורטהיילט ווערדען, דיא דיעזען מאָרד אויסגעפיהרט, דא זיא יא נור אויף אויסדריקליכען בעפעהל איהרעס דאמאליגען רעכטמעסיגען הערררן דיא אללענפאללס גרויזאמע טהאט פעראיבט האטטען!"

יעטצט מוס מאן זיך אוס זאָ עהער פראגען: וויא קאָננטע דער קאָנסטאנטינאָפלער געריכטסהאָף טראָטצדעם אונד אלל' דעם געגען דיא אנגעקלאגטען שטאאטסמענגער איין טאָדעס-אורטהייל פאָללען, נאכדעם איהם יא דער ערוועהנטע מאָרד-בעפעהל זייטענס דעם געוועזענען סולטאנס מוראד דאָך בעקאננט געוועזען זיין מוסטע! אבער נאָך מעהר! דא יעטצט קיין צווייפעל מעהר פאָרהאנדען, דאס דער מאָרד נור אויף בעפעהל מוראדס פאָללפיהרט וואורדע, ווארום וואורדען דיא אנגעקלאגטען ניכט אויף פרייען פוס געזעטצט? ווארום מוסטען זיא אללע אין דיא פערבאננונג וואנדערן? אונד וואס וויל מאן איבערהויפט פאָן דעם אונגליקליכען מידהאט פאשא האבען, דער פאָם אנפאנגע ביז צו ענדע געלייגנעט, פאָן דער גאנצען מאָרד-געשיכטע אירגענד וועלכע קענטניס צו האבען.

דיא ביידען שוועגער דעס סולטאנס העטטען וואָהל שאָן לענגסט פערדיענט, אוס איינען קאָפף קלייגער געמאכט צו ווערדען. נאמענטליך מאהמוד דאמאד פאשא וואר יא זייט יע אלס לאנדעספער-רעטהער בעקאננט. ער בעצאָג היימליך פאָן רוסלאנד איין האָהעס יאהרעסגעהאלט, אוס איהם דיא

ערשטווינליכער האהע. די‌א יודען אין עגיפטען בע-הויפטעטען, דאס דיעזער בוים אוים דעם שטאבע מאזעס (מטה משה) הערפארגעשאססען זייא. אלל-יעהרליך אם וואכענפעסטע (חג השבועות) פפלעגען די‌א יודען אוים נאה אונד פערן צו דיעזער סינאגא-גע צו וואללפאהרטען, אום היער דאס פעסט דער אפפענבארונג (יום מתן תורתנו) צו פייערן.

דער בעריהמטע ר׳ עובדיה מברטנורה, דער אים יאהרע 1487 איבער עגיפטען נאך דעם היילינען לאנדע רייזטע, ערצעהלט אויך פאן איינער אנדערן וואונדערבארען סינאגאגע אין אלט-קאירא. דיעזע וואורדע „בית הכנסת של אליהו הנביא" גענאננט, וייל אין דערזעלבען אפטערם דער פראפעט אליהו ערשיען. אין דיעזער סינאגאגע בעפאנד זיך אין פריהערען צייטען איין ספר תורה, וועלכעס עזרא הסופר אייגענהענדיג געשריעבען. די‌א געמיינדע צו אלט-קאירא וואללטע נאטירליך דיעזעס „ספר תורה" אום קיינען פרייז אין דער וועלט פערקויפען. דא ערשיען אבער איינעס טאגעס איין רייכער יודע אוים איראפא אין אלט-קאירא, דער דאס קאסט-בארע „ספר תורה" פאם „סינאגאגען-שמש" היים-ליך אום 100 דוקאטען אבקויפטע. קוים בעפאנד זיך דער קייפער מיט דעם „ספר תורה" אויף דעם שיפפע, אום דאסזעלבע אין זיינע היימאטה צו פיהרען, אלס איין געוואלטיגער שטורם זיך ערהאב. דער קייפער פערשוואנד מיטזאממט דעם „ספר תורה" אין דען מעערעס-פלוטהען, וועהרענד דער געוויס-סענלאזע „שמש" זיך מייפטע, אום וועניגע טאגע דאריף זיינע שווארצע זעעלע אויסצוהויכען.

פערלאזונג

דער קלאר.־לאזע.

בייא דער אם 30-טען יולי 1881 פארגענאממענען ציעהונג דיעזער לאזע פיעל דער הויפטטרעפפער מיט 25000 גול׳ אויף נר׳ 15653. — פערנער געווינגען יע 100 גולדען נר׳ 19 1467 2064 2739 3544 4272 6110
6989 7429 7636 9743 9888 9950 10052 11917 12542
15169 16630 17827 18824 19891 20631 21450 22137
24254 24272 24957 25586 26192 26392 29046 29564
29608 29886 30474 31405 31887 33180 33243 24262
34306 34931 35034 37021 38637 40457 41090 41124.

געשעפטסבעריכט.

די‌א ערנטע איזט אים גאנצען לאנדע זא ציעמ-ליך בעענדעט. אין מאנכען געגענדען האט דער דרוש בערייטס בעגאנגען. די‌א האפפנונגען, די‌א אן די‌א ווייצען-ערנטע געקניפפט וואורדען, זינד אין ערפיללונג געגאנגען. דאס ערגעבניס איזט זעהר בע-פריעדיגענד, אבגלייך דער ווייצען ניכט איבעראלל דיעזעלבע קוואליטעט (גיטע) ערדייכט האט. האפער איזט מינדער געראטהען. דאפיר גיבט עס אבער אים זא מעהר גערסטע, וועלכע בים פיעה-פיטטער-דען אויספאלל בים האפער גוט ערזעטצען ווירד. פריילין מים די‌א גערסטען-ערנטע נאך ערסט אב-געווארטעט ווערדען. דאס אונגעוויטטער דער לעטצ-טען טאגע האט דען ווייגגערטען היע אונד דא גע-שאדעט. אבער עבען נור היע אונד דא, דא די‌א מייסטען וויינגעבירגע איינען זעהר גוטען ערטראג פערשפרעכען. וואהל איזט עבען בעציגליך דעם ווייגעס נאך ניכטס בעשטיממטעס צו זאגען, וייל יא די‌א וויינגערטען פאן יעדעם אומשלאגע דעם וועט-טער לייכט בעשעדיגט ווערדען קאננען.

פעסטער פרייזע.

נעטריידע-געשעפט. פאן ווייצען וואר געסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר גוט. 10000 מעטרצ׳ וואורדען פערקויפט.

ווייצען, נייע טהייס- 100 מטרצ׳ 78,2 קילא 12·50 גולד. — 100 מטרצ׳ 78,2 ק׳ 12.50 גול. 200 מטרצ׳ 78. קילא 12·50 גולד. 100 מטצ׳ 78. קילא 12·45 גולד. 200 מטרצ׳ 76. ק׳ 12.10 גול. 100 מטרצ׳ 76. ק׳ 12·10 גולד. 300 מעטרצר׳ 77.3 קילא 12.25 גולד. 100 מטרצ׳ 76. קילא 12,— גולד. — 300 מעטערצ׳ 78.5 קילא 12·35 גולדען. — אלטע: 100 מטערצ׳ 77. קילא 12,40 גולדען. 1000 מעטצ׳ 73.5 ק׳ 12.22½ גול. 500 מטרצ׳ 72·3 ק׳ 11.85 גול. 500 מטרצ׳ 72.5 ק׳ 11.45 גולד. 100 מטרצ׳ 75,6 ק׳ 11,25 גולד (אללעס פער דרייא מאנאטע).

קארן 8.50—8.57 גולד.

גערסטע פוטטער-וואארע 6—6,30 גולד. מאלצ-וואארע —.— גולד.

קוקורוץ 5,70—5.90 גול.

האפער 6·55—6,60 גולד

רעפס, קאהל פער אויגוס-סעפטעמבער 12¾— 13 גולדען.

מעהל-פרייזע (פער 100 קילאגראמם זאממט זאק, פרייא אב פעסט:) נר׳ 0: 21 גולד. 60 קר׳. נומ׳ 1: 21 גול. — קר׳, נר׳ 2: 20 גול. 40 קר׳, נר׳ 3: 19 גול. 40 קר. נר׳ 4: 18 גול. 80 קר׳, נר׳ 5: 17 גול. 80 קר׳, נר׳ 6: 17 גול׳ — קר׳, נר׳ 7: 16 גולד. — קר׳, נר׳ 8: 15 גול. 40 קר׳, נר׳ 8½ 14 גולד. 20 קר׳, פיינע קלייע 4 גול. 70 קר׳, גראבע קלייע 3 גולד. 70 קר.

היליזענפריכטע: ערבסען אונגארישע 11—12 גול. לינזען 14—61 גול. ראהע הירזע 6·—6.75 גולד., הירזע בריין 10,50 גראסע ווייסע באהנען —.7—.8, צווער-געל —.9 גולד. לייזאמען 14—16 גול., האנפזאמען —.7. מאהאר 8 גולד. — קיממעל 27—29 גול. וויקען —.— גול. מאהן גרויער 34—36 גול. בלויער 44—46 גולד. (אללעס פער 100 קילא.)

שפיריטוס נייע מעטהאדע אים קליינע 33.50 גולדען. אלטע-מעטהאדע 34.50 גולדען. פער 10000 ליטער פערצענט. —

צוועטשקען. באסנישע פער אקטאבער-נאוועמ-בער —.25 גולדען.

צוועטשקענמוס (לעקוואר) באנאטער 18,50 גולד.

האניג: געלייטערטע 28—,30 גולדען.

וואכס ראהעיער .121—122 גולד. בעססע וואארע 124—125 גולדען.

וויינשטיין 62—64 גול. יע נאך קוואליטעט.

קנאפפערן אונגארישע —.15—16 גול.

אונשליטט (חלב) - ·44— —,45 גולד.

ריבאל ראפפעלט-ראפפינירטעס 33—33·50 גולדען פער 100 קילאגראמם.

רעפס-קוכען 6,25 גול.

פעטראלעאום .17 גולד.

לאממ-פעללע, 52—55 גול.

נאיס-פעללע 50 גולד. פער 56 ק.

הייטע, ווי‌ר נאטירען: פער 100 ק׳ אונגארישע קוה-הייטע110 - 112גול. אכסענהייטע טראקענע 108 - 110גול. ראסהייטע 10½—11 גולד. (אללעס פער פאאר.)— קאלב-פעללע, אהנע קאפפע 135 - 205 גולד. מיט קאפפען 180—185 גולדען.

לעדער געשעפט, פפונד-הייטע 26—28-קילא —.— גולד. איינמאל פעריעטצטע טערצען פאן12—14קילא 168—172 גולד., צווייטמאל פערזעטצטע טערצען 16—18 קילא׳ 162—165 גולד. דריימאל פערזעטצטע טערצען 19-22 קילא 165—166 גולד.

קאלבלעדער. ברוינע 9 - 11-קילא 425 — 460 גולדען. געגערבטע 8—10-קילא 325 - 345 גולדען פער 100 קילא.

שאפוואללע. אין פארינער וואכע וואר דאס געשעפט בעססער, עס וואורדען 1000 מטרצ׳ פערקויפט. אונד צוואר:בעססערע טוכ-וואללען צו120—1.30 גול. טהייס-צווייטורען ווינטער-וועללע 75—76 גול. אללעס פער 56 ק׳

וויענער פרייזע.

שפיריטוס 35,90—36.— גול. צו10·000 ליטער-פערצענט.

ריבאל .33 — 33.25 גולד. פער 100 קילא.

ווייצען, פערקויפט וואורדען 25000 מעטער-צטר׳, פרייזע: טהייס-ווייצען 74—76-קילא 12,30—12.65 גול. פער מעטערצטר. —

קארן, אונגארישעס 67—71-קילאגראמם 9.10 — 9.50 גולד׳ פער מעטער-צטר.

קוקורוץ 6,50—6,60 גולד.

האפער אונגארישער 6.80 — 6.95 גולדען פער מעטער-צענטנער.

רעפס באנאטער 12.55—12.60 גולד. קאהל 13,25 —13.50 גולדען.

ווייצענ-מעהל נר׳ 0: —.23—.—23 גולד׳ נר׳ 1: 20,50—21.50 גולד., נר׳ 2: 19·50—21.30 נר׳ 3: 17.50 —18,50 גולדען, אללעס פער מעטער צטר.

קארן-מעהל, נר׳ 1: —.18—.—19 גולד., נר׳ 2: —.16—.—17 גולדען פער מעטער-צטר.

לאטטא-ציעהונג פאם 30-טען יולי 1881.

טעמעשוואר	58	5	36	85	86
וויען	5	65	42	20	8
גראץ	63	5	33	70	25

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר״י רייז.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע	קוואליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאגראמם
ווייצען נארדאונגאריש׳	74	—.——.—
״	75	—.——.—
״	76	—.——.—
״	77	—.——.—
״	78	—.——.—
״	79	—.——.—
״	80	—.——.—
פעסטער באדען	—	—.——.—
״	75	11.50—11.60
״	76	11.65—11.65
״	77	11.80—11.85
״	78	11.95—12.—
״	79	12.——12.05
״	80	12.05—12.10
ווייסענבורגער	—	—.——.—
״	75	11.60—11.50
״	76	11.70—11.75
״	77	11.90—11.95
״	78	12.——12.05
״	79	12.10—12.15
״	80	12.15—12.20
טהייס	75	11.70—11.80
״	76	11.80—11.85
״	77	12.——12.05
״	78	12.10—12.15
״	79	12.20—12.25
״	80	12.25—12.30

פריכטע	קוואליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאגראמם
קארן	72	8.60 — 8.80
גערסטע מאלץ	62	—.——.—
גערסטע פוטטער	62	6.10 — 6.25
האפער	40	6.80 — 6.50
קוקורוץ באנאטער	75	6.15 — 6.10
אנדערער	73	6.—— 6.05
הירזע	—	6.10 — 5.65

[illegible]			פער 100 קילאגראמם
ווייצען	פער אקטאבער		11 32
	״		—.—
	״		—.—
קוקורוץ	״	פריהיאהר	6.18
גערסטע	״		—.—
האפער	״	הערבסט	6.78
״	״		—.—
רעפס	״		12.75

באללען-מעהל		פל.	קר.
נומער 0	דער באללען צו 100 קילאגראמם מיט זאק	21	60
״ 1		21	—
״ 2		20	40
״ 3		19	40
״ 4		18	80
״ 5		17	80
״ 6		17	—
״ 7		16	—
״ 8		15	40
״ 8½		14	20
שפירוטוס: אלטע מעטהאדע פרעסהעפע		34	50
״ נייע ״ קארטאפפעל		33	25

קורז-טאבעללע פאם .30 יולי.

געלדקורז	פל.	קר.
זילבעראגיא	100	—
דוקאטען	5	54
עסטערייכיש-אונגארישעס 8 גולדען גאלד־שטיק (20 פראנקס)	9	31
נאפאלעאנדאר	9	31
דייטשע רייכסבאנקנאטען	57	35
20 מארקשטיקע	11	46
פאפיער־רובעל	1	22
לאזע.		
1854-ער 4פראצענטיגע שטאאטס־לאזע	122	35
1860-ער ״ גאנצע	132	50
דעטטא ״ האלבע	135	—
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	175	75
דעטטא ״ 50 ״	174	—
ראאב רעגולירונגס	27	—
ס־רענ־לאזע	24	25
קרעדיט-לאזע	183	—
קלארי־לאזע צו 40 גולדען	42	50
דאנוי־דאמפפשיפפאהרטס־לאזע	112	—
אינסברוקער לאזע	24	50
רעגלעוויטש לאזע צו 10 גולדען	16	—
ראאבער לאזע ״ 20 ״	20	—
אפנער לאזע ״ 40 ״	40	50
פאלפפי לאזע ״ 40 ״	40	50
רודולפס־לאזע ״ 10 ״	20	—
סאלם־לאזע ״ 40 ״	52	—
זאלצבורגער לאזע ״ 20 ״	22	—
סט.־גענואיס לאזע ״ 40 ״	47	—

לאזע.	פל.	קר.
פאנטאליער לאזע צו 20 גולדען	55	—
שטעמפער לאזע ״ 100 ״	128	50
דעטטא ״ 50 ״	56	50
וואלדשטיינ־לאזע ״ 20 ״	23	—
ווינדישגרעץ־לאזע ״ 20 ״	24	—
אונגארישע פרעמיען־לאזע צו 100 גולד׳	128	50
טהייס־רעגאל־לאזע	115	40
וויענער לאזע	131	—
ווערטה-פאפיערע		
אונגארישע גאלדרענטע 6%	117	60
דעטטא צו 4 פראצענט	91	25
אונגארישע פאפיערענטע	91	05
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	100	—
טעמעשוואר־באנאטער	97	50
זיבענבירגישע	99	—
גאליציש	100	50
בוקאווינער	99	50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	134	50
ווייגצעהנט־אבלאזונגס־אבליגאציאנען	98	—
פפאנדבריפע דער אונגארישען באדען־קרעדיט צו 5 איינהאלב פראצענט	103	25
דער אונגארישען היפאטהעקענבאנק צו 5½ פראצענט	103	25
דער אונגארישען אללגעמיינען באדען־קרעדיט־אנשטאלט צו 5 איינהאלב פראצענט	100	—
דער אסטבאהן	98	—
דער נארד־אסטבאהן	169	50

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1881.— Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.

בען אונד טרייבען יענער מענשען, די 1800 יאהרע פֿאָר דיר געלעבט האבען.

מאנכע לעזער ווירדען זיך וואָהל דענקען: „פֿאָן איינער ווייטען, פֿערגאנגענען אונד אונטערגאנגענען וועלט קאנן מאן גוט ליגען!" דיעזעם בעדענקען וואָללען וויר גלייך צערשטרייען, אינדעם וויר דאראויף הינווייזען, דאס די יעטצט אין פּאָמפּעי פֿאָר אללער וועלט אויסגעגראבענען אלטערטהימער אונד אויפֿגעפֿונדענען אלטען גריעכישען געשיכטס־ווערקע אויף די וואהרהייט אונד ריכטיגקייט דער ערצעהלונג דייטען. דא זינד אללע בעגעבענהייטען ביז צום אונטערגאנגע דער שטאדט פּאָמפּעי פֿערצייכנעט. יעדער געבילדעטע, דער די אלטע געשיכטע קעננט, ווירד דיר בעשטעטיגען, דאס פֿאָר 1800 יאהרען אין פּאָמפּעי דער געלעהרטע ראָמישע געשיכטס־שרייבער „פּליניאוס" לעבטע, וועלכער זעממטליכע פֿאָרגענגע דער דאמאליגען צייט גענויא בעשריעבען אונד דער עבענפֿאללס ביים אויסברוכע דעס וועזוף אין פּאָמפּעי אומגעקאָממען וואר. דער שוועסטערזאָהן דיעזעס פּליניאוס, וועלכער איין איינגען־צייגע דיעזעס וועלט־אינטערגאנגעס וואר, אינדעם ער עס מיטערלעבט, מיטאנגעזעהען אונד גליקליך מיט דעם לעבען דאפֿאָנגעקאָממען, בעשרייב דיעזען אינטערגאנג זעהר אויספֿיהרליך.

אויך פֿאָן דעם בעריהמטעסטען ראָמאַן־שרייבער „בולווער" איזט איבער דיעזע אונטערגאנגענע וועלט איין אינטערעססאנטער ראָמאַן ערשיענען, וויר פֿערגליכען דענזעלבען מיט דען נון אין פּאָמפּעי אויפֿגעפֿונדענען שריפֿט־שטיקען — אונד וויר זעהען, דאס די פֿאנטאזיע דעס דיכטערס מערקווירדיגערווייזע זאָ אָפֿט די וואהרהייט טריפֿפֿט. וויר בענוטצען דאהער אויך דיעזען ראָמאַן, נעהמען אבער אויך די וועלט־געשיכטע דער אלטען צייט אונד די ביז יעטצט געשריעבענען יידישען געשיכטס־ווערקע, וועלכע די צייט פֿאָם חרבן בית ראשון ביז חרבן בית שני בעהאנדעלן, צו הילפֿע.

נון ווירד וויעדער זאָ מאנכער לעזער זאגען: „די יידישע צייטונג בעגיננט געראדע אם ערב תשעה באב מיט דער געשיכטע פֿאָם „חרבן", וועלכע מיר מיין ווייב פֿאָם „טייטש חומש" אָדער פֿאָם „יוסיפֿון" פֿאָרלעזען, אָדער די איך זעלבער אין דער „גמרא גיטין" פֿינדען קאנן!" — ניין, ליעבער לעזער! זאָלכע אללבעקאננטע „טייטש חומש־געשיכטען" ווערדען וויר דיר ניכט ערצעהלען. וואס וויר דיר מערקווירדיגעס אוים דער אלטען וועלט ערצעהלען, ווירד פֿיר דיך נייעס זיין. געראדע דאס בוך „יוסיפֿון", וועלכעס ערסט פֿאָר 900 יאהרען פֿערפֿאסט וואורדע אונד אירטהימליכער ווייזע דעם „יוסף בן גוריון" צוגעשריעבען ווירד, קאָננען וויר ניכט בענוטצען — אונד צוואר אוים דעם גרונדע, וויל זאָ פֿיעלעס דארין ניכט ריכטיג איזט!

די צייט, אין וועלכער דיעזער ראָמאַן שפּיעלט, איזט אָן אונד פֿיר זיך אינטערעססאנט. די שרעקליכע צערשטאָרונג דער שטעדטע הערקולאנום אונד פּאָמפּעי דורך דען פֿייערשפּייענדען בערג וואר נעמליך 9 יאהרע נאך דער צערשטאָרונג ירושלים'ס דורך טיטוס — אונד געראדע אין יענעם יאהרע איזט טיטוס ראָמישער קאיזער געוואָרדען! — דאמאלס וואורדען די יודען נור פֿאָן דען ה י י ד ע ן פֿערפֿאָלגט, דענן דער קאטהאָלישע גלויבע וואר דאמאלס ערסט אים ענטשטעהען. 46 יאהרע פֿאָר יענעם אויסברוכע דעס וועזוף איזט דער „נוצרי", דער שטיפֿטער דער קאטהאָלישען רעליגיאָן, אויפֿגעהענגט וואָרדען אונד זיינע אנהענגער וואורדען דאמאלס פֿאָן דען ראָמישען היידען נאך גרויזאמער פֿערפֿאָלגט. — וויר ווערדען, דאהער אויך אין דיעזעם ראָמאַנע זאָ מאנכע נייע אינטערעססאנטע איינצעלהייטען איבער די ענטשטעהונג אונד ענטוויקלונג דער קאטהאָלישען רעליגיאָן אונד איבער דען זיעג אונזערעס יידישען גלויבענס צו לעזען בעקאָממען.

אין אונזערעם נייען ראָמאַן „אים איינער אונטערגאנגענען וועלט" ליעפֿערן וויר אלזאָ נעבסט איינער האָכסט אינטערעססאנטען אונד אויסערסט שפּאננענדען געשיכטע איבער די מענשען, וועלכע אין פּאָמפּעי אונטערגאנגען זינד, אויך זעהר פֿיעלע מערקווירדיגקייטען אוים דער געשיכטע דער אלטען וועלט אים אללגעמיינען אונד אוים דער געשיכטע דעס צווייטען יידישען רייכעס (פֿאָן חרבן בית ראשון ביז חרבן בית שני) אינסבעזאָנדערע.

דער לעזער ווירד היער זאָ פֿיעלעס פֿינדען, וואס איהן אין ערשטוינען אונד בעוואונדערונג פֿערזעטצען ווירד.

אין דער גאנצען „געשיכטע דער יודען" איזט עבען די געשיכטע דעס צווייטען יידישען רייכעס די אינטערעססאנטעסטע. — דער לעזער מאָגע נור די ערסטען 8 פֿאָרטזעטצונגען דיעזעס ראָמאַנס מיט געדולד אונד נאכדענקען לעזען — אונד וויר זינד איבערצייגט, דאס ער דאנן די איבריגען פֿאָרטזעטצונגען מיט גראָסער שפּאננונג אונד נייגיערדע לעזען ווירד.

אום דעם לעזער איינען קליינען איבערבליק איבער די געשיכטע דער יודען וועהרענד דעס צווייטען יידישען רייכעס צו ביעטען, וואָללען וויר איהם אין געדרענגטער קירצע פֿאָרלייפֿיג נור זאָ פֿיעל זאגען:

פֿאָן „חרבן בית ראשון ביז חרבן בית שני" וואר איין צייט־רוים פֿאָן 656 יאהרען. דאס ערסטע יידישע רייך וואורדע פֿאָן נבוכדנצר קאָניג פֿאָן בבל עראָבערט אונד לענגערע צייט פֿאָן בבל בעהערשט. אלס בבל פֿאָן פּרס (פּערזיען) עראָבערט וואורדע, שטאנד דאס יידישע רייך 254 יאהרע אונטער פּערזישער אָבערהערשאפֿט. — כורש, דער קאָניג פֿאָן פּרס, ליעס בעקאננטליך דען צווייטען יידישען טעמפּעל אויפֿבויען.

היעראויף קאם דער בעריהמטע גריעכישע קאָניג „אלכסנדר מוקדון", עראָבערטע אויך דאס גראָסע פּערזיען, אונד זאָ קאמען אויך די יודען אונטער זיינע הערשאפֿט. נאך דעם טאָדע אלכסנדר'ס וואורדע זיין ערסטער פֿעלדהערר „בתלמי" קאָניג פֿאָן מצרים אונד די יודען שטאנדען וויעדער איבער 80 יאהרע אונטער עגיפּטישער הערשאפֿט. היעראויף קאם דאס יידישע רייך אונטער די הערשאפֿט דער קאָניגע פֿאָן סיריען. געגען דען באָזען סירישען קאָניג אנטיאָכוס עפּיפֿאנוס ערהאָבען זיך די יידישען העלדען אוים דעם הויזע דער „חשמונאים", ביז זיא איינען גלענצענדען זיעג איבער די פֿרעמדע הערשאפֿט ערראנגען, אונד דאס יידישע רייך זעלבסטשטענדיג אונד אונאבהענגיג געמאכט. דער ערסטע קאָניג דיעזעס זעלבסטשטענדיגען יידישען רייכעס וואר „יוחנן הרקנוס". איין

דען אויגען אָן, אלס אָב זיא דען שפּרעכער אויך זעהען וואָללטע, וואס זיא אבער ניכט קאָננטע. דאנן זאגטע זיא:

„„שפּריך נור נאך איינע וואָרטע, מיר איזט דאס אויגענליכט פֿערזאגט, דאפֿיר אבער מוס איך מיינע אנדערען זיננע אנשטרענגען. מיין אָהר ווירד מיר שאָן זאגען, אָב דיינע שטיממע ווירקליך איינע יידישע איזט; דאנן וויל איך דיר אנפֿערטרויען, ווער איך בין אונד וויא איך היערהער קאם.""

„ביזט דו היער גאנץ אלליין? ביזט דו דא ביי יעדעם וואנדערער דעם שפּאָטטע אונד דער מיסהאנדלונג אויסגעזעטצט?" פֿראגטע דער יידישע וואנדערער.

„„דיינע שטיממע איזט די שטיממע יעקבים, דו ביזט איינער פֿאָן מיינעם אונגליקליכען פֿאָלקע! (ריעף דאס מעדכען) נון איך בין ניכט אלליין, דאָרט איינינע שריטטע נאך רעכטס, אונטער דעם געבישע, זיטצט איין שקלאווע מיינער הערין, ניכט עטווא אום מיך, זאָנדערן אום דאס ערבעטטעלטע געלד צו איבערוואכען. נור אן געוויססען טאגען איזט דאס בעטטעלן מיינע בעשעפֿטיגונג, וועהרענד זאָנסט דאס בלומען־פֿערקויפֿען מיינע ארבייט איזט. אך, מיינע קוואלען ווערען אונערטרעגליך, ווענן עס ניכט גאָטט זאָ געפֿיגט העטטע, דאס דער מיך בעגלייטענדע אונד בעוואכענדע שקלאווע עבענפֿאללס איינער פֿאָן אונזערעם פֿאָלקע איזט. איך וויל איהן דיר נון הערבייריפֿען אונד דיר ערצעהלען, וויא וויר אונס דא געטראָפֿען.""

אויף דען רוף דעס מעדכענס איילטע נון דער שקלאווע הערביי. — פּלאָטצליך אבער וואר דיעזער ערשרעקט צוריקגעוויכען; דענן איינע גראָסארטיגע קושע, אויף דאס רייכסטע אונד גלענצענדסטע פֿערציערט, פֿאָן פֿיער פּראכטפֿאָללען פּפֿערדען געצאָגען, קאם הערראנגעפֿאהרען — אין דער קושע זאס איינע וואונדערשאָנע פֿרויא, וויא איינע ראָמישע קאיזערין געקליידעט, בייא דערען אנבליק עבען יענער שקלאווע, וויא פֿאָר איינער שלאנגע צוריקגעוויכען וואר.

אלס די קושע בערייטס פֿאָריבער וואר, וואָרף דער שקלאווע איינען בליק דעס אבשייעס נאך דערזעלבען, שפּוקטע דאנן דריימאל אויס, אונד זאגטע צום בלינדען מעדכען: „ווייסט דו, ווער דאס וואר? עס וואר דאס באָזע ווייב, דאס שייזאל, וועלכעס איזראעלס אונד אונזער אונגליק פֿערשולדעט!"

„„ווער וואר עס? (ריעף דאס מעדכען) וואר עס דרוסיללא אָדער בערעניצע? — שפּריך אָהנע פֿורכט; דיעזער פֿרעמדע וואנדערער היער — איזט אויך איינער פֿאָן אונזערעם אונגליקליכען פֿאָלקע.""

דער שקלאווע וואָרף איינען פֿאָרשענדען בליק אויף דען פֿרעמדען אונד זאגטע: „בערעניצע וואר עס!"

„„וואס פֿיר נאמען שפּרעכסט איהר היער אוים? (ריעף דער פֿרעמדע ערשטוינט) זינד עס די פּרינצעססינען בערעניצע אונד דרוסיללא, די ענקעלינגען דעס קאָניגס הורדס, די טאָכטער דעס לעטצטען ווירקליכען יידישען קאָניגס אגריפּפּא — אונד וואר די פֿאָראיבערגעפֿאהרענע די פּרינצעססין בערעניצע, די קאיזערין פֿאָן ראָם? וויא קאָממען דיעזע היערהער?""

„אָ, וואנדערער! וואנדערער! (ריעף דער שקלאווע) וואנדערע ווייטער אונד בעטרעטע דיעזע שטאדט פּאָמפּעי ניכט! אָ, ווערע איך קיין שקלאווע, דעססען פֿלוכט נאך ראָמישעם געזעטצע אויף דאס אללערשטרענגסטע בעשטראפֿט ווירד, איך ווירדע מיט דיר פֿליעהען פֿאָן דיעזעם אָרטע, אונטער דעססען לאסטער דער באָדען וואנקט אונד די האָללע זידעט. היער האט זיך דאס גאנצע באָזע געזינדעל פֿאָן „אדום", די פֿאמיליע פֿאָן אנטיפּאטער, די באָזען נאכקאָממען דעס יידישען קאָניגס־הויזעס העראָדעס (הורדס), וויעדער צוזאממענגעפֿונדען אונד צוזאממענגעראָטטעט — אונד אום דאס מאאס דיעזער באָזען צו פֿאָללענדען, איזט אויך אונזער געוועזענער אללער־באָזעסטער לאנד־פֿלעגער אלעקסאנדער טיבעריאוס, מיט איינעם אבקאָממלינג פֿאָם כהן גדול אלקימאָס (יהויקים), פֿערפֿלוכט זייא זיין אנגעדענקען, היעהער געקאָממען. דאס קאָניגס־הויז הורדס, וועלכעס וועהרענד דער לעטצטען הונדערט יאהרע דעס יידישען רייכעס איבער אונס רעגיערטע, וואר אימער (מיט אויסנאהמע דעס קאָניגס אגריפּפּא I.) דער טרייע ערגעבענע שקלאווע פֿאָן ראָם; אויך ראָם איזט ניכט אונדאנקבאר געגען זיינע טרייען דיענער. פּרינץ אגריפּפּא II., דער זאָהן דעס לעטצטען יידישען קאָניגס אגריפּפּא I., וועלכער מיט טיטוס צוזאממען ג ע ג ע ן די אייגענען יודען, די מיט גראָסטעם אייפֿער איהר פֿאטערלאנד פֿערטהיידיגען, געקעמפּפֿט, זיטצט יעטצט אין האָהען עהרען אונטער דעם טיטעל „קאָניג פֿאָן יהודה" אין ראָם! — די איבריגען באָזען מיטגליעדער דעס קאָניגס־הויזעס הורדס וואָללטע מאן וואָהל אין ראָם ניכט דולדען, געוועהרטע איהנען אבער היער דיעזען שאָנסטען אָרט צום אויפֿענטהאלטע. היער בעפֿינדען זיך: דרוסיללא מיט איהרעם זאָהנע אגריפּפּא III. — אונד בערעניצע מיט איהרער טאָכטער אָלימפּיא . . ."

„„אבער, וויא קאָממט בערעניצע היעהער? איזט זיא דענן נאך ניכט קאיזערין פֿאָן ראָם? איזט זיא ניכט דאס ווייב פֿאָן טיטוס?""

„יא, אלס געליעבטע וואר די יידישע פּרינצעססין בערעניצע פֿיר טיטוס גוט; אבער ער שעמט זיך, זיא צו זיינעם ווייבע צו נעהמען אונד זיא צור קאיזערין פֿאָן ראָם צו מאכען. — ביז יעטצט האט עס געהייסען, דער פֿאטער פֿאָן טיטוס, נעמליך דער ראָמישע קאיזער אספּיינוס (וועספּאזיאן), פֿערביעטעט דעם זאָהנע, די יידישע פּרינצעססין צו הייראטען, זאָבאלד אבער טיטוס אויף דען טהראָן קאָממט אונד זעלבסטשטענדיג ווירד, ווירד ער די בערעניצע צום ווייבע נעהמען. נון איזט עבען אין דיעזעם יאהרע טיטוס ראָמישער קאיזער געוואָרדען; אבער בערעניצע מוסטע דען קאיזערליכען פּאלאסט אונד ראָם פֿערלאססען — אונד פּאָמפּעי וואורדע איהר צום אויפֿענטהאלטע אנגעוויעזען. — אללעס איזט היער דעם געטצען־דיענסטע דעס היידענטהומס ערגעבען. — ווערע ניכט היער אויך דער גוטע אונד פֿראָממע א י צ א ט ע ס, זאָ ווערע יעטצט נאך מיין איננינסטער וואונש: הערקולאנום אונד פּאָמפּעי מאָגען זאָ אונטערגעהען, וויא איינסט „סדום" אונד „עמורה"; דאס איבערבלייבזעל דעס הורדס מאָגע זאָ איינזינקען, וויא איינסט „קרח" אונד זיינע ראָטטע, דאמיט דער נאמע הורדס גענצליך פֿערטילגט ווערדע!"

„„א י צ א ט ע ס איזט היער! (ריעף יעטצט דער פֿרעמדע וואנדערער מיט פֿריידיגסטער איבעראשונג) אָ, ברודער! ענדליך האבע איך דיך געפֿונדען! מיין זוכען וואר דאך ניכט אומזאָנסט, מיינע אהנונג האט מיך אויף דען ריכטיגען וועג געפֿיהרט!"" —

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

אינטערעססען דער טירקייא צו פֿערראטהען. יא, דיעזער באָזעוויכט אונד פֿערשוואָרער האָפֿפֿטע איממער, עבען מיט הילפֿע רוסלאנדס זיך איינסט אויף דען טירקישען טהראָן שווינגען צו קאָננען. עס ווערען דאהער שאָן פֿריהער טייזענדע אנלעססע פֿאַרהאנדען געוועזען, דיעזען פֿערשמיטצטען אונד געוויססענלאָזען מענשען דורך „הענקערס-האנד" ענדען צו לאססען. אום זאָ לעבערליכער וואר עס אבער, איהן פֿיר זיינע טהיילנאהמע אן דער ערמאָרדונג דעם אבדיל אציז צו פֿעראורטהיילען, דיא ער דאָך נור אויף בעפֿעהל זיינעס רעכטמעסיגען הערשערס פֿעראיבט האטטע!

פֿריליך ווארדע אים מיניסטעררראטה צו קאָנסטאנטינאָפעל, וועלכער וועגען דער פֿערבאננונג דער צים טאָדע פֿעראורטהיילטען שטאאטסמעננער אבגעהאלטען ווארדע, פֿאָלגענדער וויכטיגער פונקט הערפֿאָרגעהאָבען: „דער מאָרד-בעפֿעהל זייטענס דעם געוועזענען סולטאנס מוראד העטטע ניכט אויסגעפֿיהרט ווערדען מיססען, דא דערזעלבע שאָן דאמאלס האלבוואהנזיננינג וואר. דאנן אבער איזט עס געוויס, דאס איינענטליך דאָך נור דיא אנגעקלאגטען שטאאטסמעננער דיעזען מאָרד-בעפֿעהל אויסגעארבייטעט, דא זיא וואוסטען, דאס דער האלבוואהנזיננינגע מוראד אללעס אָהנע יעדע פריפֿונג אונטערשרייבט, וואס איהם פֿאָרגעלעגט וויררד. זיא העטטען איהם עבענזאָ גוט איינען בעפֿעהל פֿאָרלעגען קאָננען צו זיינער איינענען ערמאָרדונג, ער העטטע אָהנע ווייטערעס אויך דיעזען אונטערשריעבען. דא אבער איין שריפֿטליכער בעפֿעהל מוראדס וועגען ערמאָרדונג דעם סולטאנס אבדיל אציז איינמאל פֿאָרליעגט, זאָ מאָגע וואהל דיא טאָדעס-שטראפֿע אין איינע פֿערבאננונג אומגעוואנדעלט ווערטען!"

הירין מאג וואָהל איין גוט שטיק וואהרהייט ליעגען. דיא ביידען געוויססענלאָזען שווינער דעם סולטאנס האבען געוויס דען וואהנזינן דעם אונגליקליכען מוראד דאצו בענוטצט, אום אן אבדיל אציז אונגעשטראפֿט איינען מאָרד פֿעראיבען צו קאָננען. אבער דא בלייבט עס נאָך איממער אונאויפֿגעקלערט, ווארום איך מידהאט פאשא אין דיא פֿערבאננונג געיאגט ווארדע. הירויף גיבט עס עבען נור איינע אנטוואָרט: אין דער טירקייא איזט עבען אללעס אונרעכט מאָגליך!

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (האט דיא רוסישע רעגיערונג קיינע אנדערען זאָרגען?) אין פעטערסבורגער בלאטט מעלדעט: דיא רוסישע רעגיערונג האט פֿיר דאס לויפֿענדע יאהר איינע האָהע סוממע בעשטיממט, דיא צור אונטערשטיטצונג פֿאָן יודען אונד מאָהאממעדאנער פֿערווענדעט ווערדען זאָלל, וועלכע צור רוסישען קירכע איבערטרעטען. ווענן איין מאנן אָדער פֿרויא זיך צור טויפֿע מעלדעט, זאָ זאָלל אים פֿאָרהיניין איממער דיא סוממע בעהאנדעלט ווערדען, וועלכע פֿיר דיעזע טויפֿע דעם בעטרעפֿפֿענדען בעצאהלט ווערדע. — עס ליעגט אויף דער האנד, דאס דיא רוסישע רעגיערונג עס היבייא ניכט אויף דיא מאָהאממעדאנער אבגעזעהען, דא זאָלכע אין רוסלאנד גאר ניכט עקסיסטירען, זאָנדערן אויף דיא יודען. ביזהער ווארדען דיא יודען רוסלאנדס אונטערדריקט, געקנעכטעט, פֿערפֿאָלגט אונד אויסגעפלינדערט, אָהנע דאס זיא דעסהאלב פֿאָן איהרעם גלויבען אבגעפֿאללען וועהרען. דא דיא אונטערדריקונג נוטצלאָז געבליעבען, זוכט דיא רוסישע רעגיערונג דיא יודען „דורך געלד" פֿיר דיא רוסישע קירכע צו געווינען. איינע פֿאלשע שפעקולאציאָן דאס! ווער זיך ביז איינפֿם העמד אויספלינדערן לאססט אונד דאָך פֿאָם יודענטהומע ניכט אבוויכט, וויררד וואָהל דאסזעלבע אים איינינע גולדען „שאנד-געלד" נאָך ניכט פֿערלאססען!

* (נייע יודען-קראוואללע.) דיא בלעטטער מעלדען, דאס אין מעהרערען אָרטשאפֿטען הינטער-פאָממערנס (ריישלאנד) ווידער העפֿטיגע יודענקראוואללע אויסגעבראָכען. איבער דען שאדען, דער היבייא אנגעריכטעט ווארדע, ליעגען נאָך קיינע בעריכטע פֿאָר.

* (מאָרד-פֿערזוך געגען איינען יודען.) אוים אָבער-ווישוי (מארמאראָשער קאָמיטאט) וויררד געמעלדעט: אונזער אָרט האט בערייטס דורך דיא מאָרד-פֿערזוכע געגען יידישע איינוואָהנער איינע טרויריגע בעריהמטהייט ערלאנגט. דיעזער טאגע ווארדע נייערדינגס איינע זאָלכע אונטהאט פֿעראיבט. דער היעזיגע רייכע יודע הערר ג׳ שטיין זאס געמליך רוהיג אין זיינעם צימער, אלס אויף איהן איין שוס דורך דאס פֿענסטער אבגעפֿייערט ווארדע. דער איהם אין דען ריקען דראנג. צופֿעללינג אָדער בעססער גליקליכערווייזע האטטע דיא פיסטאָלע נור איינע שראָטטלאָדונג, וועסהאלב דיא פֿערלעטצונג קיינע געפֿעהרליכע איזט. דער באָזעוויכט ווארדע ביזהער נאָך ניכט אויפֿגעפֿונדען. דערזעלבע דירפֿטע איין שולדנער דעם רייכען יודען זיין, דער דורך איינען מאָרד זיינע שולדען בעצאהלען וואָללטע. זאָלך׳ דוממע בויערן רעכנען דארויף, דאס ווענן איינמאל איהר גלייביגער טאָדט איזט, דאנן ווערדען זיא אויך דיא שולד ניכט צו בעצאהלען בריכען. דאס דער וועכסעל אָדער שולד-שיין ניכט גלייכצייטיג טאָדטגעשאָססען ווערדען קאנן, דאס שיינען דיעזע געוויססענלאָזען לייטע צו פֿערגעססען.

אונזער נייער ראָמאן.

נון, ליעבער לעזער! וויר האבען דיך איבעררראשט. נאָך פֿיעלען אנשטרענגונגען איזט עס אינס געלונגען, אויס דען ערסט אונלענגסט אין דער אונטערגאנגענען אונד נון וויעדער אויסגעגראבענען וועלט (נעמליך אין דען שטעדטען הערקולאנום אונד פאָמפעי) איינגעפֿונדענען גריעכישען שריפֿטשטיקען, וועלכע זיך אויף דיא געשיכטע דער יודען פֿאָן חרבן בית ראשון ביז חרבן בית שני בעציעהען, איינען גראָססארטיגען ראָמאן צוזאממענצושטעללען, אונד מיט דעססען ליעפֿערונג שאָן היינטע בעגיננען צו קאָננען. וויר ליעפֿערן דיר היער ניכט עטוואַ איין טראָקענעס געשיכטס-ווערק, וועלכעס נור דען קאָפּף אונד דען גייסט אנשטרענגט, זאָנדערן איינען האָכסט אינטערעססאנטען געשיכטליכען ראָמאן, דער הערץ אונד געמיטה בעוועגט — אונד אלזאָ ניכט נור בעלעהרענד, זאָנדערן אויך אויסערערדענטליך אונטערהאלטענד איזט. איינע פֿערגאנגענע אונד אונטערגאנגענע וועלט ליעגט נון אָפֿפֿען אונד זיכטבאר פֿאָר דיר אונד געוועהרט דיר איינע אינטערעססאנטע איינזיכט אין דאס לע-

פֿאָלליעטאָן.

אויס איינער אונטערגאנגענען וועלט.

ערסטעס קאפיטעל.

דיא אינטערעססאנטעסטע נאטור-שאָנהייט ביעטעט דיא געגענד אין זיד-איטאליען, צווישען נעאפעל אונד דעם פייערשפייענדען בערגע וועזוף, וועלכע נעבען וועסטען פֿאָם מעערע איינגעשלאָססען איזט. אלל דיאיעניגען, וועלכע ביינאהע דיא גאנצע ערדע בערייזטען, בעהויפטען איינשטימיג, דאס נעאפעל דער שאָנסטע פונקט אויף דער ערדע איזט. זיא זאגען: „ווער זעהר רייך איזט, לוסט צום רייזען אונד זינן פֿיר נאטור-שאָנהייטען האט, זאָלל נעאפעל זעהען. יא, עס איזט זאָגאר צום שפריכוואָרטע געוואָרדען: „ערסט נעאפעל זעהען — אונד דאנן שטערבען!"

נאָך שאָנער אונד גראָסארטיגער זאָלל דיא שטאדט „פאָמפעי" געוועזען זיין, וועלכע צווישען דעם בערגע וועזוף אונד דעם מעערע געלעגען אונד פֿאָר 1802 יאהרען אונטערגאנגען וואר. מאן נאננטע עס דאס איטאליענישע פאראדיעז. זאָ וויא דיא ביבעל דיא געגענד פֿאָן סדום אונד עמורה פֿאָר איהרעם אונטערגאנגע אלס דען שאָנסטען גארטען גאָטטעס בעצייכנעט, זאָ שילדערטען דיא אלטען ראָמישען געשיכטס-שרייבער דיא שטאדט פאָמפעי אלס איין פאראדיעז, וועלכעס דיא רייכען ראָמער צו איהרעם ליעבלינגס-אויפֿענטהאלטע וועהלטען. —

אין דיעזע שאָנע געגענד קאם פֿאָר 1802 יאהרען אן איינעם שאָנען זאָממערטאגע איין וואנדערער פֿאָן דעם נון איממער וואנדערנדען יידישען פֿאָלקע, וועלכעס מאן נירגענד אין רוהע לאסט; זיין געמיטה וואר טרויריג, דיסטער אונד פֿינסטער. — ווארען עס דאָך ערסט 9 יאהרע, זייט דעם זיין טהייערעס פֿאטערלאנד פֿאָן דען ראָמערן גענצליך עראָבערט, דיא היילינגע שטאדט ירושלים זאממט דעם אללערהייליגסטען גאָטטעסהויזע צערשטאָרט ווארדע! — דיא פראכטפֿאָללע געגענד, דאס בלויע געבירגע אן דעם גראָסען מעערע, אין וועלכעם זיך אויך דער סאפיר-בלויע היממעל זאָ שאָן אבשפיעגעלטע, קאָננטע איהן ניכט הייטערער שטיממען; יא, דער הייטערע שאָנע טאג ערענגטע אין איהם נאָך מעהר ערנער. ער העטטע געווינשט, דאס זיך אויך דער היממעל מיט איינעם טרויער-פלאָר אומציעהע וועגען דער פֿערלאָרען געגאנגענען הערליכקייט זיינעס פֿאָלקעס.

אלס דיעזער וואנדערער זיינע שריטטע ווייטער לענקטע, קאם ער אויף איינען פונקט דער שטראססע צווישען הערקולאנום אונד פאָמפעי, וואָ איינע בריקע איבער דען פלוס סארנוס פיהרטע. דא פֿערנאהם ער איינע זינגענדע וויבליכע שטיממע, וועלכע מיט איינעם הארפֿען-שפיעלע בעגלייטעט וואר. ער ווענדעטע זיך וועג, אום דיעזען געזאנג אונד דיעזע מוזיק ניכט צו האָרען — אונד ביי דיעזער ווענדונג זאה ער ערסט רעכט דען זאָנדערבארען בערג וועזוף, דער דאס אויסזעהען איינעס אונגעהייער גראָסען, שפיטציגען צוקער-הוטעס האטטע. דיעזער בערג וואר דאמאלס נאָך קיין פייערשפייענדער. עס היעס וואָהל, דאס ער איינסט פֿאָר יאהר-הונדערטען פייער געשפיען; אבער מאן היעלט זיין אונטעראירדישעס פייער בערייטס פֿיר ערלאָשען, וועסהאלב ער נאר קיינע פורכט ערדעגטע. אין איינער האהלען-ארטיגען פֿערטיעפֿונג דיעזעס בערגעס זאה ער וואָהל איינע פלאממע; אבער עס וואר איין אנגעלעגטעס פייער איינער אין דיעזער בערגעס-האָהלע וואָהנענדען העקסע, וועלכע זיך דאמאלס מיט דעם קלויבען אונד איינזאממעלן דער קרייטער אונד גרעזער, דיא זיא צו איהרען וואונדער-מיטטעלן געברויכטע, בעשעפֿטיגטע. — ביים אנבליקע דיעזער העקסע, וועלכע ניכט וויט פֿאָן איהם שטאנד, שוידערטע דער וואנדערער צוזאממען, ניכט עטוואַ אויס אבערגלויבען, אבער עס וואר איהם, אלס אָב ער דיעזעס העקסע-געזיכט שאָן איינענדוואָ אין זיינער היימאטה געזעהען, וואָ שאָן דאמאלס איהר אנבליק איהם ניכט גוטעס פֿערקינדעטע. — ער ווענדעטע זיך דאהער וויעדער אום, אום דיא בריקע דעם פלוסעס סארנוס צו פאססירען — אונד האָרך! — ער האָרטע איינען טרויריגען געזאנג אין זיינער היילינגען שפראכע!

אונטער איינעם ווידען-בוימע אם פלוס סארנוס זאס איין וואונדערשאָנעס מעדכען אין צערריססענעם קליידע, מיט איינער הארפֿע אין דער האנד, פֿאָר איהר שטאנדען צווייא מעננער, וועלכע עבען פֿאָן הערקולאנום נאָך פאָמפעי רייזטען. זיא ווארען ביים אנבליקע איהרער שאָנהייט שטעהען געבליעבען, ליעסען זיך מיט איהר אין איין געשפרעך איין — אונד זיא ערפֿוהרען, דאס דיעזעס זאָ שאָנע מעדכען איינע יידישע שקלאווין אונד ב ל י נ ד זייא. היער אן דער פלוס-בריקע פֿירט געלד שפיעלע, וועלכעס זיא דאנן איהרער הערין אבליעפֿערן מיססע. — דיא ביידען מעננער, וועלכע ראָמישע היידען ווארען, פֿערלאנגטען נון, דאס איהנען דיא בלינדע שקלאווין איין העבראישעס ליעד אויס איהרער היימאטה פֿאָרזינגע — אונד זיא מוסטע זינגען! זיא זאנג יענעם קאפיטעל, וואָ עס הייסט:

„אן דען פליססען פֿאָן בבל,
„זאססען וויר אונד וויינטען,
„דא וויר אן ציון דאכטען.
„אן דיא ווידען-ביימע
„הענגטען וויר אונזערע הארפֿען;
„דענן אונזערע פֿיינדע אונד פיינינער
„וואָללטען פֿאָן אונס ציון׳ס געזעננע האָרען! —
„וויא זאָללטען וויר גאָטטעס-געזאנג
„אויף פרעמדער ערדע זינגען?
„ירושלים! ווענן איך דיין פֿערגעססע,
„זאָלל איך מיינע רעכטע האנד פֿערליערען.
„מיינע צונגע קלעבע אם גוימען מיר,
„זאָ איך דיינער ניכט געדענקע." או׳ ד׳ וו׳.

דיא ביידען היידען פֿערשטאנדען וואָהל קיין וואָרט פֿאָן דיעזעם העבראישען געזאנגע; דעננאָך ווארען זיא פֿאָן דער צארטען, טרויריגען געזאנגס-ווייזע געריהרט. אויסערדעם ערענגטע אויך בייא דען היידען איין קאָרפערליכעס געברעכען מיטלייד, זיא קוועלטען זעלטען איינען מענשען, דער אם קאָרפער איינען פֿעהלער האטטע; זיא גאבען דאהער דעם בלינדען מעדכען איינינע מינצען אונד גינגען וויטער.

יעטצט טראט דער יידישע וואנדערער פֿאָללער ערשטוינען אן דאס מעדכען אונד ריעף: „טאָכטער מיינעס פֿאָלקעס! אויך היער, וויט פֿאָן אונזערער היימאטה אונד וויט פֿאָן ראָם, וואָ אללעס פֿאָן יידישען שקלאווען וויממעלט, מוס איך דיך אלס בלינדע, בעטטעלנדע שקלאווין טרעפֿפֿען! — ווער ביזט דוא — אונד וויא קאָממסט דוא היעהער?"

אלס דאס מעדכען דיא שטיממע איינעס מענשען פֿאָן איהרעם פֿאָלקע האָרטע, שטרעננטע זיא איהרע בלינ-